

Biedrības "Zemnieku saeima" biedru jautājumi VAAD sanāksmei 17.februārī

- 1) Kad VAAD veiktās augsnes analīzes varētu būt pieejams elektronisko karšu veidā, lai tās jau praktiski tālāk varētu izmantot pie sējas, mēslošanas, kaļķošanas u.t.t.?

VAAD agroķīmiskās izpētes materiāli jau šobrīd ir pieejami elektronisko karšu (shape failu) veidā. Failos ir gan paraugu nr., gan parauga analīžu rezultāti, gan to piesaiste poligoniem. Tālāka faila izmantošana ir lauksaimnieka kompetencē, bet failus ir iespējams eksportēt uz cita veida failiem, ja klientam tā ir izdevīgāk strādāt. Failu savietojamību ar ML devām (pēc Kārklīņa normatīviem) varētu risināt, attīstot Lauksaimniecībā izmantojamās zemes pārvaldības sistēmu. Paliek aktuāls failu un ML devu savienojums ar dažādām ĢIS programmām ML izklīdes iekārtās, jo lauksaimnieki strādā ar dažādu tehniku.

- 2) Cik laboratorijas Latvijā, kas ir akreditētas augšņu analīžu veikšanai?

Jāņem vērā, ka Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs (LATAK) akreditē jomās. Augšņu jomā ir akreditētas 10 laboratorijas:

- VAAD agroķīmijas laboratorija;
- SIA "Augsnes Laboratorija" laboratorija;
- SIA "Vides audits" laboratorija;
- SIA "Liepājas ūdens" Centrālā testēšanas laboratorija;
- SIA "Rīgas ūdens" Apvienotā ūdens kvalitātes laboratorija;
- SIA "AND resources" testēšanas laboratorija;
- SIA "Vides konsultāciju birojs" laboratorija;
- SIA "Geo consultants" laboratorija;
- SIA "VIK Eko" testēšanas laboratorija;
- Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava" Meža vides laboratorija

Agroķīmiskās analīzes - augiem izmantojamās barības elementu, nevis augsnes ķīmiskās analīzes, Latvijā šobrīd veic tikai VAAD Agroķīmijas laboratorija un SIA "Augsnes Laboratorija", kas tautā pazīstama kā "Saldus laboratorija". Tātad rādītājus, kurus var izmantot mēslošanas plāna vajadzībām, Latvijā šobrīd no visām akreditētām laboratorijām nosaka tikai divas laboratorijas.

- 3) Vai VAAD var publicēt pieejamos vēsturiskos augsnes agroķīmiskās izpētes datus, datus par meliorācijas labošanu, akmeņainību u.t.t.?

Var, sākot ar 2009. gadu, kad VAAD pārņēma Agroķīmisko pētījumu centru. Jāpiebilst gan, ka datus var un drīkst publicēt tikai tabulu veidā, jo dati par konkrētiem laukiem un konkrētiem tīrumiem ir pašu lauksaimnieku īpašums, jo viņi ir maksājuši par konkrēta lauka agroķīmisko izpēti. Novadu griezumā (AAI dati, akmeņainība, reljefs, mitruma apstākļi) dati pieejami pēc pieprasījuma.

Par meliorācijas sistēmām VAAD datu nav, jo tās nekad nav bijušas VAAD kompetence un nav iekļautas AAI datu bāzē.

- 4) Sēklaudzētājus interesējošais jautājums ir kritiski lēnā sēklu analīžu veikšana sertifikācijai. Kopš reģionālo sēklu laboratoriju likvidēšanas ļoti kavējās viss sertifikācijas process, līdz ar to tiek kavēta visa turpmākā sēklu aprīte. Sertificētas sēklas ražošanas apjomi Latvijā pieaug un problēmas sertifikācijas procesā būtiski kavē šo attīstību. Kādi ir VAAD ierosinājumi situācijas uzlabošanai?

Veicot reģionālās laboratorijas (vienas laboratorijas) optimizāciju, darbinieku skaits nav samazinājies, konkrētā amata vieta ir pārcelta uz citu laboratoriju. Paraugus var nodot jebkurā no dienesta punktiem tie tiek nogādāti uz laboratoriju. Analizējot paraugu gaidīšanas laika datus, secinām, ka Saldus laboratorijas optimizācija ir atstājusi ietekmi tikai uz Saldus apkārtnes sēklaudzētājiem. Pārējo Kurzemes reģiona sēklaudzētāju paraugi tika sūtīti uz laboratoriju, un tas aizņem vienu, divas darba dienas. Diemžēl Covid-19 epidemioloģiskā situācija ietekmē arī laboratorijas darbu un analīžu rezultātu izsniegšanas termiņus. Darbu plūsma tiek plānota tā, lai arī šādos apstākļos nodrošinātu pakalpojumu sniegšanu.

- 5) Tuvākā nākotnē prognozējama arī bio sēklas sertifikācijas apjoma pieaugums, kas vēl vairāk noslogos esošo sistēmu un risinājumi jāievieš jau laicīgi. Kādi ir VAAD ierosinājumi situācijas uzlabošanai?
- 6) Uzskatām, ka sēklu parauga analīze aizņem pārāk daudz laika, pēc pieejamās informācijas saprotam, ka paraugu tikai 10 dienas pēc saņemšanas uzliek uz dīgtspēju un tikai vēlāk sāk analizēt tīrību, tad tas ir pārāk ilgs laiks no ražošanas viedokļa. Kādi ir VAAD ierosinājumi situācijas uzlabošanai?

Sēklu kvalitātes analīzes neatšķirās bioloģiskas vai konvencionālas izcelsmes sēklas materiālam. Darbs, ko mēs ieguldām, ir vienāds. Pašreizējos apstākļos pakalpojumu izpildes laiks rada izaicinājumus. Atsevišķos gadījumos parauga gaidīšanas laiks ir sasniedzis 10 un 12 dienas, bet ziemāju sertifikācijas periodā prioritāte ir ziemāju paraugiem un lopbarības augu paraugi gaida rindu. Aicinām lauksaimniekus būt pretimnākošiem un izvērtēt iespēju lopbarības augus un vasarājus pieteikt sertifikācijai pēc ziemāju sertifikācijas sezonas.

Aicinām katram sēklaudzētājam ieviest iekšējo ražošanas kontroles sistēmu pirms sertifikācijas, lai pārliecinātos, ka produkts ir sagatavots kvalitatīvi. Pirms inspektoru izsaukšanas, lai noņemtu paraugu, būtu jābūt pārliecībai, ka sagatavotais materiāls atbilst prasībām. Izanalizējot datus, secinām, ka pārtīrītās partijas sastāda ap 10%, kas ietekmē arī laboratorijas kapacitāti. Meklējam papildu risinājumus laboratoriju kapacitātes celšanai.

- 7) Vai ziemāju sertifikācija galīgais termiņš, lai saņemtu BSA atbalstu nebūtu jāpārceļ no 15.maija un 30.augustu, tādejādi atslogojot VAAD sēklu laboratorijas darbu pavasara periodā?

Dienestam šī termiņa pārcelšana neatslogos laboratorijas dabu, jo sēklas materiālu vēls sagatavot līdz sējai. Par priekšlikumiem BSA atbalstam aicinām vērsties Zemkopības ministrijā. Jāvērtē, kā tas varētu ietekmēt visu sēklaudzētāju atbalsta saņemšanu, jo, pēc mums pieejamās informācijas, atbalsta sadalījums tiek noteikts, kad jau ir zināmi visi pretendenti. Līdz ar to, tas varētu ietekmēt arī atbalsta saņemšanas laiku.

- 8) Vai pastāv iespēja pēc sēklas sertifikācijas etiķetes izsūtīt reizē ar sēklas sertifikātu, nevis etiķetes sūtīt pēc papildus pieprasījuma?

Jā, etiķetes var pasūtīt arī pirms un saņemt tajā brīdī, kad inspektors noņem paraugu, bet jābūt pārliecībai, ka sēklu kvalitāte atbilst prasībām.

- 9) Vai VAAD laboratorijā ir iespēja noteikt patogēnus sēklas materiālā?

Saskaņā ar normatīvo regulējumu mēs veicam patogēnu noteikšanu labībās, vizuāli nosakot sklerociju daudzumus, cietās melnplaukas, u.c.. Arī miežu populācijā Mirga mēs esam noteikuši putošo melnplauku, bet tie ir atsevišķi gadījumi.

- 10) Vai varat sniegt plašāku skaidrojumu par glifosāta iespējamo lietošanu nākotnē vai lauksaimnieki to drīkstēs turpināt lietot? To ir būtiski zināt, pirms lauksaimnieki veic lielas investīcijās tiešās sējas sējmašīnās.

Šobrīd visi reģistrā esošie glifosāta līdzekļi ir reģistrēti līdz 2023. gada beigām. Šobrīd par glifosāta novērtējuma ziņojuma sagatavošanu atbildīgās dalībvalstīs, ir pabeigušas savu darbu, un secinājušas, ka glifosāts joprojām atbilst apstiprināšanas kritērijiem. Šis novērtējums tālāk tiks skatīts Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādē un Eiropas Komisijā. Kamēr nav pieņemts oficiāls lēmums, atturamies paredzēt vielas nākotni, tomēr par šo un nākamo sezonu jāuztraucas nebūtu.

- 11) Vai VAAD un ZM ir gatava virzīt grozījumus normatīvajos aktos un noteikt finansiālo izdevumu segšanas kārtību nepamatotu VAAD inspektoru izsaukumu gadījumā? Piemēram, kā tas ir ar nepamatotu ātrās palīdzības izsaukšanu.

VAAD arī turpmāk reaģēs uz katru sūdzību. Tas ne vienmēr nozīmē pārbaudi saimniecībā, jo sūdzības pamatotība tiek izvērtēta pēc sarunas ar sūdzības iesniedzēju. Ir gadījumi, kad sūdzība tiek atsaukta. Svarīgs ir skaidrojošais darbs, sabiedrības informēšanas pasākumi, kas veicina izpratni par augu aizsardzības līdzekļu lietošanu. Tomēr arī lauksaimniekiem aktīvi jāsadarbojas ar apkārtnes iedzīvotājiem, skaidrojot veiktos augu aizsardzības pasākumus.

- 12) Kā VAAD pašlaik vērtē aizsargjoslu ievērošanas prasības attiecībā uz AAL un minerālmēsliem vai nebūtu jānosaka, ka sodīt drīkst tikai tādā gadījumā, ja atliekvielas ir konstatētas nevis uzreiz pirmajā aizsargjoslas metrā, bet aiz aizsargjoslas teritorijas, piemēram, uz krots vai grāvja nogāzes?

Normatīvajos aktos ir noteikts, ka smidzinājums nedrīkst nonākt ārpus apstrādājamās teritorijas.

- 13) Kā VAAD vērtē iespēju ieviest obligātas augsnes analīzes arī bioloģiskajām saimniecībām, lai būtu objektīvi monitoringa dati par "nemēslošanas" ietekmi uz augšņu nodrošinājumu ar barības vielām un organiskās vielas saturu augsnē?

Arī bioloģiskajās saimniecībās laika gaitā mainās gan augsnes reakcija, gan organiskās vielas un barības elementu saturs. Augsnes auglībai ir jāseko līdzī neatkarīgi no saimniekošanas metodēm. Arī bioloģiskajiem lauksaimniekiem būtu jāsaprot, kas saimniekošanas rezultātā notiek ar augsnes agroķīmiskajiem rādītājiem, tāpēc AAL būtu jāveic arī bioloģiskajās saimniecībās. Var diskutēt par to, cik bieži, bet lauksaimniekam pašam nāk par labu zināt, kas notiek ar augsni, un attiecīgi reaģēt.

- 14) Kādas ir iespējas īslaicīgai kūtsmēsļu uzkrāšanai uz lauka, piemēram, 2 mēnešu pirms izkliešanas, tādejādi pavasara periodā neizbraukājot ceļus, kā arī optimizējot loģistikas un darbaspēka izmaksas?

Kūtsmēsļu uzglabāšanu valstī kontrolē Valsts vides dienests. No agronomiskā viedokļa – jā, jo tas ļautu optimizēt darbus. Rosināsim ministrijai izvērtēt iespēju atļaut glabāt kūtsmēslus uz lauka, ievērojot noteiktas prasības, jo tas, iespējams, pat samazinātu kūtsmēsļu izkliešanas pārkāpumus aizlieguma periodā.

- 15) Kā rīkoties, ja aizsargjoslā tiek atrast AAL, kas attiecīgajā laukā nav lietots 3 gadus, tāpat netiek atrasta arī neviena lietotā darbīgo viela, attiecīgo AAL nelietošanu apliecina arī lauku vēstures?

Pirms jebkādu pārkāpuma lēmumu pieņemšanas tiek izvērtēts pierādījumu kopums. Konkrētajā situācijā tika konstatēts, ka analīžu rezultātos ir nepilnības un sankcijas attiecībā uz saimniecību netika piemērotas.

- 16) Vai Latvijā ir reģistrēti sistēmas iedarbības insekticīdi timotiņa laukiem? Ja nav, kādas ir iespējas tos lauksaimniekam ievest no citām ES valstīm?
- 17) Vai Latvijā ir reģistrēti sistēmas iedarbības insekticīdi sarkanajam āboliņam, ja tos lieto pumpurošanas fāzē? Ja nav, kādas ir iespējas tos lauksaimniekam ievest no citām ES valstīm?

Par iespējām paplašināt atļauto augu aizsardzības līdzekļu klāstu aicinām sazināties ar Augu aizsardzības departamentu. Svarīgi iepriekš apzināt konkrētu darbīgo vielu, augu aizsardzības līdzekļa nosaukumu un nepieciešamo lietojumu, kam nepieciešama atļauja.

<https://www.vaad.gov.lv/lv/strukturvieniba/augu-aizsardzibas-departaments> .

- 18) Kādi nosacījumi ir jāizpilda lauksaimniekam, lai tas varētu iegādāties saulespuķu sēklas no Ukrainas?

Sēklu ievēšanai Eiropas koptirgū no trešajām valstīm, nozīmē, ka trešajai valstij, kas vēlas ievest sēklas materiālus Eiropas Savienības koptirgū, jāpieprasa Eiropas Komisijai savas sēklu sertifikācijas sistēmas izvērtējums lauku apskatēm jeb jāiegūst ekvivalence. Kā arī šķirnēm jābūt reģistrētām Eiropas Savienības katalogā. Ukraina ir ieguvusi ekvivalenci attiecībā uz labību sugām, bet līdz šim nav ieguvusi šādu izvērtējumu (ekvivalenci) attiecībā uz eļļas augu sugām.

Ievedot sēklas materiālu no trešajām valstīm, lauksaimniekam būtu jāreģistrējas [Profesionālo operatoru reģistrā](#) un materiālam jāpievieno fitosanitārais sertifikāts un sēklu materiāla kvalitātes apliecinājošiem dokumenti OECD etiķete, ISTAS sertifikāts.